



Şükufə Azər 1972-ci ildə Tehrandə şair və ziyalı ailəsində dünyaya gəlib. 2011-ci ildə Avstraliyaya mühacirət edən yazıçı hal-hazırda Pert şəhərində yaşayır. Yazıçılıqla yanaşı həm də rəssam, heykəltaras və jurnalistdir. “Bəlkə, səni yemək həvəsində olam” (2004) və “Çuxur günü” (2009) kimi kitabları ilə məşhurlaşmış. 2017-ci ildə qələmə aldığı “Gavalı ağacının işıqlanması” romanı ilə builki beynəlxalq “Buker” mükafatının qısa siyahısına daxil olub.

Anam deyirdi: “Gülləri qurutmaq üçün gerek... onları başısağa asasan... Üç gün, üçcə gün sonra görərsən ki, necə gözəl, quru güllərin var. Ya da yox... Onları duzla dolu iri bir boşqabda, bu cür... yatırı... Diqqətin məndədir?! Onları duzla dolu iri bir boşqabda, bu cür... yatırı... Boşqabı quru bir yerə qoysan, güllərin daha yaxşı nəticə verir. Ya da əgər... əgər yerin çox deyilsə... duzun çox deyilsə... belə edə bilərsən...”

Uşaq idim və evin gizli bucaqlarından gözlərimi bəzəldib durmadan tər gülləri qurudaraq tədarük görən anama baxardım. Bu güllərdən bir qismini o özü alar, bir qismi isə bizə göndərilirdi. Ev qaranlıq idi və qurumuş güllərin qoxusu heç

lağa qoyardı ki, yaxşı şişsin. Sonra hamının səhər yeməyi masası arxasında əyləşərək tək səhər yeməyindən başqa hər şey fikirləşdiyi, hər şeydən danışdığı bir vaxtda mənə - ailənin ən kiçik üzvünə yeyim deyə loğma düzəldər, eyni zamanda badımcınları soyar, dilimləyər və duzlayıb qızardardı. Əli hələ nahara qızartdığı badımcınların yağına bulaşmış ikən şam yeməyi üçün bişirəcəyi balıq plovunun göyertisini arıtlayıb yuyar və doğrayardı. Hələ heç kəs şam yeməyi üçün masa ətrafında əyləşməmiş anam sağ əlinin baş barmağının dırnağını çeynəyər-çeynəyər mətbəx dolabına söykənər, gözlərini bir nöqtəyə zilləyərək soruşardı: “Nahar dadlı alınmışdı? Sabaha nə ha-

yeməyi masasında yazan böyük bacıya çatardı. Eyni yerdə şirinçay da içərdi və həmişə ya çaydan bir qəder, ya da omletin bir tikəsi çalışma dəftərinə düşərdi. O, ananı öpüb gedərdi, amma ləzzətli səhər yeməklərinə görə anaya heç olmasa bir dəfə “Əllərin ağrımazın” demək əsla yadında qalmazdı. Ondan sonra əkiz qardaşlar idi. Onlar səhər yeməyini birlikdə yeyər, anaya baxmadan laqeydcəsinə “Əllərin ağrımazın” deyər, birlikdə məktəb çantalarını götürüb, birlikdə ayaq-qabıqlarını geyinər və sağollaşmadan birlikdə qapıdan çıxardılar.

Sonra... ev... qəfil səs-küydən boşalardı.

Mənim üç yaşıma ancaq olardı. Bir az az, ya çox. Bilmirəm. Orada-cə mətbəx stulunda oturdardım, ta ki, anam rahatlıqla bir loğma çörək, pendir və reyhan yesin və eyni zamanda evin fəzasındakı naməlum bir nöqtəyə zillənib qalsın. Mən ən kiçik bir səs də çıxarmazdım. Ürəyim ancaq ona baxmaq istəyərdi. Bəlkə, bircə nəfər, yeddi nəfərlik ailənin üzvlərindən bircə nəfər ona sarılıb “Yorğunluqlarının hamısına görə çox sağ ol” desin deyə bu cür can qoyan anama. Bəlkə, bircə nə-

rını onlarla bəzəyər, ya da paltar dəyişmək vasvasılığına düşər olardı. Bir zamanlar yeddi nəfərdən ibarət ailənin geridə qalmış tək üzvü olan mənə yatağın, dolabın, ya da masanın altından çəkib çıxarar, mavi köynək və bəzədilmiş sifətlə qarşımda dayanıb “Bax! Bax, qəşəng oldum?” soruşardı. Sonra saçları mənim rəngi qaçmış üzümə yaxınlaşana qədər özünü əyər və davam edərdi: “Bilirsən bunların adı nədir? Bu gülləri deyirəm!.. Unutmaməni! Təsəvvür edərsən?! Adları belədir: Unutmaməni!” Sonrakı gün solmuş gülləri pırtlaşmış saçlarının arasından əziyyətlə çıxara-çıxara “Doğrudan da... bu güllər o qədər xırda ki, onları unutmamaq çətin işdir. İnanırsan?” deyərdi. Və əsla cavab gözləmədən arxasını ya mənə, ya da güzgüyə çevirib uzaqlaşardı.

Ömrünün son günü evdəki bütün camaxatanlar (köhnə evlərdə yorğan-döşək, sandıq, çıraq və s. eşyaların qoyulması üçün divarın içində açılan oyuk - tərç.), güldənlər, soyuducu və hətta bütün stəkan, qazan, sini, kasa və parçalar tər, solğun, ya da qurumuş unutmaməni dəstələri ilə dolu ikən buxarının qarşısında yerdən oturdu, o günədekə görmədiyim xatirə dəftərini vərəq-vərəq qopardıb oda atdı və otaqdakı qalın pərdənin arxasından gözlərimi bəzəldərək ona baxdığımı görüb dedi: “Bilirsən, ev artıq çox soyuyub... Artıq soyuğa dözmək olmur...” Sonra oda bir neçə vərəq də atıb “Yadında qalsın! Qulağın məndədir?! Yadında qalsın ki, bu iş düşündüyün qədər də çətin deyil. Bu xırda, mavi gülləri unutmamağı deyirəm... Həlli yolu elə bu gün anladım. İnanmağın gəlir?! Elə bu gün... Ürəyin həmişə nəyəyə bağlı olmalıdır. Anlayırsan? Bağlı. Nə deməkdir bilirsən?” dedi. Sonra mənim də anlama biləcəyim tərzdə danışdığı ilk dəfəymiş kimi amla söylədi: “Gerek... ayağının altına diqqət etməyə alışasan. Anlayırsan? Ancaq dəcəllik eləməkdən ötrü bağa atılmamalısan. Diqqətli olmalısan... Axı bunlar həmişə səs-küysüz... bilirsən! Diqqətli ol! Məhz əsla gözləmədiyin yerdə səs-küysüz bitirlər həmişə...”

Anam həmə gün öldü. Çox rahat. Yatağın üstündə, tər, solğun və quru olan xırda, mavi güllərin, kif iynin arasında. Öldüyü vaxt xatirə dəftərinin son vərəqləri hələ odda yanmaqda idi. Mən onun yatdığı otağın (heç vaxt bura girməyə icazəm olmamışdı) qapısını aralayıb onun öldüyünü gördüm. Getdim və illərdir tək yatdığı yatağında oturdum. Sonra onun yanında uzandım. Uzanarkən kiçik bədənəm solmuş güllərin arasında itib-batmışdı.

Anamın ölümündən illər ötür. İndi artıq mən böyümüşəm. O qədər böyümüşəm ki, təlimat verə bilərəm. Mən heç bir şey yazmıram. Heç bir xatirə. Çünki mənim həyatımda heç nə baş vermirdi. Mən ancaq hərəndəbir anamın soğan qabığı pələrinini çiyinə atır və iri kəvər soğanını havada silkələyər-silkələyər onun quru güllərinə (indi onların çoxu artıq toza dönərək evin tutqun fəzasında havaya qarışıb) unutmaməni güllərini qurutmağın təlimatını verirəm. Hər dəfə bu andaca qəfil gözlərimi yumub bir səsə - ancaq səsə qulaq asıram. Sifəti evin divarlarının çöl tərəfindəki kövrək və nazik unutmaməni sarmaqlarının arasına soxmuş bir inəyin gövşəməsinin səsi və bu səs... mənim günümü... əzginlikdən dartıb çıxarır.

Fars dilindən tərcümə edən:
Məhəmməd Nuri

Unutmaməni

heqayə



bir pəncərədən bayıra sızmazdı. Anam heç vaxt mətbəxdən çıxmazdı. Mətbəx onun xüsusi mülkü idi və verdiyi sərt əmrilərlə idarə olunardı. Yatağın, ya masanın altına girərək saatlarla ona baxa biləcək qədər balacaydım: o, başında göyərtili və quru güllərdən tac, əynində soğan qabığından pəlinin o evin, o mətbəxin xalis kraliçası idi. Mətbəxin divarları - yeddi nəfər üçün gündə üç dəfə - səhər, nahar və şam yeməkləri bişirilən illərdən bəri yağa bulaşmış bu divarlar anamın ömrünün son illərində evin ailə üzvləri tərəfindən tərk edilməsi nəticəsində boş qalmış və anama məxsus quru güllərdən ibarət bir gül pərikinə dönmüşdü.

Anam unutmaməni gülləri dəliliyinə düşər olmasdan öncə onda yemək bişirmə dəliliyi vardı. Səhər beşdə qalxar, yeddi nəfər üçün qayğanaq və omlet, yanında pendir, reyhan, xiyar hazırlayar, eyni zamanda naharın düyüsünü də is-

zırlayım?” Səsini eşidəcək kimsə varmı deyə heç baxmazdı da.

Anam yemək bişirmə dəliliyinə düşər olduğu bütün illər boyunca altı nəfərə onu bir-bir tərk etmələri və arxalarına belə baxmadan getmələri üçün səhərdən gecəyə, gecədən səhərə qədər yemək verdiyini bilməzdi. İndi anam unutmaməni gülləri dəliliyinə düşər olub və mənə - sadəcə bir uşağa baxıb deyir: “Nə edəcəyini əvvəlcədən təxmin etmişəm. Bu dəfə mən səndən əvvəl qoyub gedərəm. İndi görərsən”.

Atam çoxlu səs-küy salaraq yeməyini hamıdan tez bitirər, sonuncu qaşığı ayaq üstə yeyə-yeyə sağollaşmış qapıya sarı qaçardı. Sonra böyük qardaşın növbəsi idi. O, corabını geyinər, eyni zamanda çətin universitet dərslərinə görə donquldana-donquldana qayğanağın sarısının ağzının qırağından aşağı axmasına izn verərdi. O həmişə sağollaşmadan gedərdi. Sonra növbə məktəb çalışmalarını həmişə səhər

fər bir dəqiqəlik qarşısında əyləşsin, həmişə yağlı və həmişə yanıq olan əllərini əlinə alaraq “Bizə görə yenə də əlini yandırdın?” desin və bəlkə də, əllərini sevgi ilə öpsün deyər...

İllər keçdi. Bilmirəm neçə il. On il. Yüz il. Min il? Bu qədərini bilərəm ki, mən hələ balacayam və bəlkə, heç böyüyəsi də deyiləm. Bu qədərini bilərəm ki, bu ev boşdur və mətbəxdəki masanın arxası daha heç kəsini əyləşmədiyi, donquldanmadığı, corab geyinmədiyi, çalışma yazmadığı stullarla doludur.

Bildiyim bu qədərdir ki, son bir ildə anam unutmaməni gülləri vasvasılığına (obsessiv-kompulsiv pozuntı nəzərdə tutulur - tərç.) düşər oldu... Bu güllər onu qərsiz etdi.

Hər həftə onun sifarişləri ilə rütubətli, qəhvəyi paketlərdə dəstə-dəstə xırda, mavi güllər gələrdi, onları bir neçə gün başına, sinəsinə və saçına taxardı. Bədənnüma güzgünün önündə dayanar, saçla-

13 iyun 2020

WWW.KASPI.AZ

PROZA